

PARLAMENTARNE VOLITVE 28. APRILA

Boj življenjski draginji v Furlaniji-Juljski krajini

Uvoz živil iz koprškega okraja in ostale Jugoslavije - Večni primanjkljaj javnih podjetij, na primer ACEGAT-a - Kmetijska proizvodnja in slovensko prebivavstvo

28. aprila bodo v Italiji parlamentarne volitve. Videti je, da bo v središču volilne- ga boja polemika o vzrokih nevarnega dvi- ga življenjskih stroškov ter o sredstvih za pobijanje draginje. Osrednji zavod za sta- tistiko v Rimu je potrdil, da so življenjski stroški v letu 1962 narasli za 7,3%.

Ta odstotek je visok kljub tolažilnemu dejstvu, da je narodni dohodek napredoval za 6% ter plače povprečno (po uradnih podatkih) celo za 15%.

Dviganje cen zmanjšuje vrednost denar- ja ter kupno moč zlasti revnih slojev. Za- hodnonemški gospodarski minister Erhard je zaradi tega upravičeno poudaril, da spa- da trdnost valute med osnovne svoboščine in človeške pravice.

SREDINSKO-LEVICARSKA VLADA

Vlada v Rimu se zaveda kočljivega polo- žaja ter možnosti, da ga opozicija izkoristi prav v sedanjem predvolilnem obdobju. Te dni je odredila naten uvoz živil, podobno kot ob božičnih praznikih. Nova vladna seja bo 5. marca ter mislijo ministri odo- briti še nadaljnje uvozne kontingente, če bodo sedanji izčrpani.

Poleg povečanja uvoza hoče vlada izbolj- šati železniške prevoze iz krajev proizvo- dne v središča potrošnje. Tudi davčni si- stem naj bi pomagal pobijati draginjo. Tehnična ministrstva zbirajo podatke o ob- stoječih zalogah živil, o spomladanskem pridelku (predvsem zelenjave in sadja), o uvozu mesa, jajc, perutnine, zajcev in dru- gih hraniv v prihodnjem trimesečju, o pro- izvodnji in trgovini na debelo ter o kupo- prodajah med veletrgovci in trgovci na drobno.

Italijanska trgovinska bilanca s tujino je kronično pasivna, vendar je možno nade- ljevati uvoz živil zaradi znatnih valutnih rezerv in aktivnosti plačilne bilance. Za Furlanijo-Juljsko krajino je važno dej- stvo, da ima Italija aktivno trgovinsko bi- lanco s sosedno republiko Jugoslavijo. Rim- ska vlada ima tako obsežne možnosti, da dalje sprostí uvoz jugoslovanskega mesa in masla v Italijo bodisi preko izrednih kon- tingentov bodisi preko že obstoječih po- godb za meddržavno trgovino, za obmejne izmenjave ter za velesejem ALPE-ADRIA. Ta velesejem, ki služi predvsem za izme- njavo blaga široke potrošnje, bo letos spet v Ljubljani od 8. do 16. junija.

Za povečanje jugoslovansko-italijanskih izmenjav je ravno zdaj krasna priložnost,

ker bodo te dni v Rimu pričeli pogajanja za novo trgovinsko pogodbo.

JAVNA IN ZASEBNA POBUDA

Gospodarska teorija o državnih posegih v gospodarstvo lépo uči, kako morajo dr- žavna ali občinska podjetja nuditi dobrine in usluge po tako imenovanih javnih ce- nah, ki zgolj krijejo stroške ter so tako nižje od zasebnih. Ko pa slišimo o primanj- kljaju ene milijarde lir pri tržaškem ACE- GAT-u ter o predlogu za podražitev vozni- h listkov in vode, vidimo, da je praksa po- polnoma drugačna od teorije.

Ne mislim dregnuti v sršenovo gnezdo s postavitevjo alternative, naj ACEGAT ura- novesi svoj proračun ali naj bo ponovno izročen v zasebne roke. Starejši izvedenci vedo povedati, da je bila belgijska družba — ki je pred desetletji upravljala mestne prevoze v Trstu — kar močno aktivna. In takrat ni bilo avtomatizacije in drugih teh- ničnih izboljšav, ki omogočajo dandanes zniževanje proizvodnih stroškov.

V okviru boja proti draginji nas zani- majo cene. Naloga javnih podjetij in usta- nov (občinska podjetja, Delavske zadruge, osrednje mlekarne in podobno) je ravno

ta, da znižujejo splošno raven cen ter pomagajo preprečevati inflacijo. S prora- čunskimi primanjkljaji in s podražitvijo uslug se izneverijo svojemu poslanstvu ter s posrednim podpiranjem inflacije škodu- jejo potrošnikom, davkoplačevavcem, vse- mu ljudstvu.

Slovenci tvorimo velik del kmečkega pre- bivaštva na Tržaškem, na Goriškem in v Beneški Sloveniji. Zaradi tega nas še po- sebej zanimata modernizacija in speciali- zacija kmetij, da bo možno povečati pro- izvodnjo, zmanjšati proizvodjalne stroške ter založiti tržišče z zadostno in kvalitetno količino živil. Ali so na primer na Trža- škem zasebniki in oblasti napravili že do- volj za povečanje proizvodnje mleka, ze- lenjave, masla in mesa v okolici ter za oskrbo mesta s kvalitetnim in cenanim bla- gom? Nasprotno, ali ni videti, da se kmeč- ka zemlja preveč lahkomišelnostno razlašča in to povzroča po neresnih cenah? Imamo do- bre zakone — kot so »Zeleni načrt«, zakon za hribovske kraje in razni drugi — a kakš- no zaupanje naj ima kmet v državo ter v bodočnost poljedelstva, če mora po suši ali toči mesece in mesece čakati, da konč- no dobi bedno odškodnino?

Potrošniki imajo besedo

Povečanje ponudbe na tržišču, kar dela vlada z uvozom živil, je eno izmed učinko- vitih sredstev za pobijanje draginje. Druga sredstva so še: racionalizacija trgovinskega omrežja, zapora nad plačami in zapora nad cenami.

Če se cena mesa na poti od proizvajavca do potrošnika potroji ali početrvi, koga brani morebitni zunanjetrgovinski protek- cionizem? Ali kmeta? Ne, le mešetarje. Z obrambo potrošnikov nikakor ne mislimo škodovati trgovcem, ki so končno potroš- niki tudi sami. Nasprotno, malemu trgo- vcu je treba pomagati pri modernizaciji obratovanja, da bo lahko po zgledu raznih »supermerkatov« znižal servisne stroške in s tem cene blaga.

Minimalne plače in pokojnine so še ved- no prenizke, čeprav je sredinsko-levičar- ska vlada poskrbela za odobritev važnih zakonov na tem področju. Iz socialnih raz- logov odklanjamo zaporo nad plačami, a prav tako tudi demagogijo. Delavci so ce- loviti del narodne skupnosti ter ravno njim najbolj škoduje inflacija s propadanjem

narodnega gospodarstva. Plače je mogoče povišati, če naraste storilnost dela. In sled- nja se dviga s strokovno kvalifikacijo in specializacijo, kateri zlasti mladincem nu- dijo šole in strokovni tečaji.

Zapora nad cenami ni kdovekaj učinko- vita, kar potrjujejo medvojne in povojne »črne borze«. Poleg tega zdaj živimo v ča- su SET-a ter sproščevanja notranjih in zu- nanjih tržišč.

In za zaključek smo prihranili najvažnej- šo resnico tega razmišljanja: gospodar tr- žišča je potrošnik! Tega dejstva bi se mo- rali zavedati vsi, začeni s preprosto go- spodinjo. Ne bom navajal kvantitativne monetarne teorije ali učene »formule iz Cambridgea« o škodljivosti prenaplega kro- ženja denarja. Gospodarski čut in zdrava pamet sleherniku narekuje, naj kupuje v trgovinah z nižjimi cenami ter ne plaču- je zgolj izložbe ali reklame, naj po možno- sti varčuje ter s tem utrjuje svojo gospo- darsko stabilnost, naj se uči zaslužiti de- nar ter naj se uči tudi o njegovi racionalni potrošnji.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 24. februarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske zborovske skladbe; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Dogodek opolnoči«, pravljica (Zora Tavčar), igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem. Cerkveni zbor iz St. Mavra pri Gorici; 12.15 Vera in naš čas; 14.45 Moški vokalni kvartet, ki ga vodi Humbert Mamolo; 17.00 Kinoklub, filmski svet v besedi in glasbi; 18.30 Poklici in razvedrila: »Tiskarji« (Rado Bednarik); 21.00 Iz slovenske folklorne: »Prišla je, prišla tolsta nedelja« (Lelja Rehar); 21.30 Sodobna simfonična glasba.

• PONEDELJEK, 25. februarja, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne: »Prišla je, prišla tolsta nedelja« (Lelja Rehar); 18.00 Baritonist Andrej Štrukelj poje samospeve Krsta Odaka; 19.00 Radijska univerza — Aljoša Vesel: Avtomobil: »Priprave za novi model. Od tržnih poizvedb do projektiranja«; 20.30 Antonio Illersberg: »Triptih«, opera v treh dejanjih. Približno ob 21.15 Opera, avtor in njegova doba (Gojmir Demšar).

• TOREK, 26. februarja, ob: 12.00 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Italijanščina po radiu; 19.00 Pisani balončki, radijski tečaj za najmlajše; 21.00 Roman v nadaljevanjih. Nikolaj Vasiljevič Gogolj: »Taras Bulba« (Vladimir Levstik - Josip Tavčar); 22.00 Pustni ples.

• SREDA, 27. februarja, ob: 12.00 Brali smo za vas; 18.00 Z zborovskih natečajev »Antonio Illersberg«; 18.30 Jugoslovanski skladatelji — Dane Škerlj: Serenada za godalni orkester, Matija Bravničar; Slovenska plesna burleska, Primož Ramovž: Scherzino za klavir in godalni orkester. Orkester Slovenske Filharmonije dirigirata Samo Hubad in Bogo Leskovic; 19.00 Higiena in zdravje s posvetovalnico dr. Milana Starca; 20.30 »Marija Magdalena«, tragedija v treh dej. (Hebbel - Fr. Jeza), igrajo člani RO; 22.30 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja: »Glasba v Rimu v 17. in 18. stoletju«.

• ČETRTEK, 28. februarja, ob: 12.00 Roman v nadaljevanjih Nikolaj Vasiljevič Gogolj: »Taras Bulba« (Vladimir Levstik - Josip Tavčar); 18.00 Italijanščina po radiu; 19.00 Širimo obzorja: »Spoznavna moč človeškega uma« (Rafko Vodeb); 20.30 Simfonični koncert orkestra Tržaške Filharmonije. Približno ob 22.00 Knjižne novosti — Vinko Beličič: »Simon Gregorčič Franceta Koblarja«.

• PETEK, 1. marca, ob: 12.00 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Kitarist Bruno Tonazzi; 18.30 Tržaški skladatelji. Pavle Merku: »Aldo Michelini«; 19.30 Postni govori — Dr. Franc Segula: »Govor na gori — dopolnitev Moizesove postave«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Novele in črtice — Neva Rudolf: »Da bi vzbrstela« (Martin Jevnikar); 22.50 Robert Schumann: Simfonične etude.

• SOBOTA, 2. marca, ob: 12.00 Zimski turistični razgledi; 13.30 Zvonovi v lahki glasbi; 14.40 Pojeta Zlata Gašperšič in Janez Triler; 15.30 »Kamniti bogovi«, drama v treh dej. (Paolo Levi - Lada Mlekuž), igrajo člani RO; 17.20 II. Vatikanski koncil. Poročila in komentarji o Vesoljnem cerkvenem zboru; 18.00 Sodobna slovenščina; 18.30 Jazz nanašama; 19.00 Družinski obzorik; 20.40 Zbor Slovenske Filharmonije; 21.00 Wolfgang Amadeus Mozart: Simfonijska v Es-duru K. 543; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Folklor iz vsega sveta.

TEDENSKI KOLEDARČEK

24. februarja, nedelja: Matija, Matko
25. februarja, ponedeljek: Saša, Zmago
26. februarja, torek: Andrej, Porfirij, Pust
27. februarja, sredo: Gabrijel, Pepelnica
28. februarja, četrtek: Roman, Manda
1. marca, petek: Zorko, Albin
2. marca, sobota: Janja

Slovensko gledališče v Trstu
vljudno vabi na

VII. GLEDALIŠKI PLES

v soboto, 23. t. m., ob 21. uri v dvorani
na stadionu »Prvi maj«

Igral bo »Ljubljanski jazz ansambel«
s sodelovanjem Marjane Deržajve

OTROŠKO PUSTNO RAJANJE

bo v nedeljo, 24. t. m., v dvorani na stadionu »Prvi maj«. Pričetek ob 15.30!

Nove volitve in novi parlament

Notranji minister Taviani je v torek zvečer odprl po televiziji oddajo »Volivna tribuna«. Njegova izvajanja sicer niso imela še političnega značaja, a so se tikala neposredno bližnjih državnoborskih volitev 28. aprila.

Notranji minister, kot vrhovni nadzornik za potek volitev, je povedal, da ima volivno pravico 34 milijonov 433 tisoč državljanov; skoraj 2 milijona več kot pri zadnjih volitvah. Moških volivnih upravičencev je 47,97 odstotkov, ženskih pa 52,03.

Novi parlament bo imel 630 poslancev in 315 senatorjev. Poslovna doba obeh zbornic bo trajala 5 let. Na vprašanje nekega časnikarja, koliko bodo stale državo te volitve, je odgovoril minister Taviani prav podrobno. Za honorarje članom volivnih komisij, katerih bo okoli 330.000, so predvideni stroški treh milijard 810 milijonov lir. Za nadure občinskim uslužbencem pri volivnih poslih bosta šli dve milijardi. Račun za vse potrebne tiskovine bo znašal 1 milijardo in 450 milijonov. Za poštino za volivna obvestila upravičencem v tujini je država potrošila 150 milijonov. Državo bodo stale volitve skupno 9 milijard in 10 milijonov lir. Minister je pripomnil, da je vsota precej visoka, a gre za resno zadevo. V zgornji vsoti pa še niso naštet vsi

stroški. Računajo, da bodo morale posamezne stranke izdati okoli 10 milijard lir za volivno kampanjo. Volitve bodo torej precej draga reč, 20 milijard približno!

Stranke že hite vlagati na notranjem ministrstvu vsaka svoj volivni znak. V torek je predložilo svoje znake že 15 strank. Prvi sta bili obe stranki tržaških neodvisnežev. Pojavljajo se vse mogoče liste z najbolj čudnimi znaki. Iz vrst poljedelcev so izšle kar 3 kandidatne liste. Iz komunističnih tudi toliko, in sicer poleg tradicionalne s srpom in kladivom, še »Mladinska komunistična zveza Italije« s srpom in kladivom ter s peterokrako zvezdo v zgornjem levem kotu. Ljudski blok si je pa izbral kot znak Garibaldijevo glavo in spodaj z napisom »Blocco del popolo«. Morda se bo pojavila tudi kakšna gnjat in metla kot pri zadnjih volitvah, ko je bilo predloženih kar 80 volivnih znakov, a se vse njih stranke niti niso udeležile volitev.

Naročnike, ki še niso poravnali na ročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po pešni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

V pustu pred sto leti

Pred sto leti so znali tudi naši dedje proslavljati pusta in se veselo zavrteti. Takrat se je vse slovensko narodno in kulturno življenje odvijalo po čitavnicah. Prireditve, imenovane »besede«, so se običajno končale z razgibanim plesom, tako da je (povedano v koseščini tistega časa): »vsakimu verlimu domorodcu serce v persih hejslovansko bilo.«

Posebno v pustnem času so pa seveda plesi bili poglavito narodno opravilo. Zato je tudi goriška čitavnica priredila 8. februarja 1863. veliki ples, ki je imel, kot posnemam iz virov tiste dobe, tudi narodni pomen, čeprav se to nekam omledno sliši.

Slovenci v Gorici so takrat šele začeli nastopati v javnosti. Someščani italijanske narodnosti so razumeli njihove težnje po jezikovnih in političnih pravicah, saj so se tudi oni nahajali pod Avstrijo v enakem položaju.

Vendar so pa imeli Slovence za neokretne gorjane, ki se ne znajo vesti v boljši družbi. Za kako ugajeno družabno življenje, da sploh nimajo smisla. To sodbo o namišljeni kmetski robotosti so raztegnili potem na vse delovanje slovenskega življa. Tisti pustni ples pred sto leti v Gorici je pa pokazal, kako napačna je takšna sodba.

Neki tedanji dopisnik se hvali: »Bil je to ples, ki ga je čitavnica ne, kakor druge bolj domače veselice samo sebi — ampak — naj naravnost rečem — goriškemu mestu na čast napravila.« Dopisnik je mnenja, da so doslej someščani Slovence premalo poznali tudi kot družabni element — dišali so jim preveč po hlevu in njivi. Zato mož pravilno sodi, da »bolj ko drugde mora v Gorici mar biti Slovencem za čast in

veljavo pred olikanimi in omikanimi sosedi. Treba je, kadar priložnost nanese, pokazati jim, da smo ž njimi enake vrste in veljave. Pokaži pa se dá to na razen način. Izredno sredstvo je tudi ples, posebno, akho gre za to, da zadobimo veljavo v družnem (— misli: družabnem —) življenju, v katerem je Slovenec kot Slovenec, še na slabšem, kakor v družih razmerah.«

Našim prečnikom je bil torej tudi pustni ples sredstvo, da se uveljavijo pred drugorodnimi sosedi kot olikanci. Po navadi pripovedujejo najeti zgodovinarji, da se je vsa čitavniška dejavnost izživljala v plesu in hejslovanstvu. Tu pa vidimo, da so Goričani pred sto leti še pustni ples vzeli kot sredstvo za svoje uveljavljanje.

Prav na tistem prvem elitnem slovenskem, čitavniškem plesu, kateremu je bil seveda v prvi vrsti namen pustna zabava, so se zbrali poleg vodilnih slovenskih oseb tudi visoki nemški uradni zastopniki, vojaški poveljniki s častniki in ugledne italijanske meščanske družine. Po'eg teh tudi člani deželne zbornice in to tudi vsi italijanski.

»Bil je to spravi večer med narodnostmi in stanovi — kar so tudi napitnice kazale,« pišejo tedanje »Novice«. Slovenci se niso torej s svojo okusno prirejeno pustno zabavo predstavili somoščanom samo kot olikanci, marveč se je pokazalo, da je mogoča prav lepa složnost tudi v družabnem eziru. Pred sto leti so goriški Slovenci združili na pustni zabavi tri narodnosti in so dokazali, da je prijateljsko občevarje možno med vsemi.

Tako nam tiste veselice pred sto leti kažejo, da se more tudi v pustnem času marsikatera pametna uganiti.

V Iraku še ni miru

V Iraku še ni vse v redu in miru po zadnji revoluciji ki je odplavila generala Kaseba s površja. Novi vladi maršala Arefa se upirajo kurdski rodovi v severnih gorah katere menda podpira komunistična stranka. Kaže, da je to tudi eden izmed vzrokov, da je vlada v Bagdadu začela z vso silo nastopati proti komunistom. Zaprta je že 2500 vidnejših članov njih stranke.

Sovjetska vlada je kot ena izmed prvih priznala novo vladavino v Iraku, toda glavno strankino glasilo »Pravda« ostro napada maršala Arefa zaradi preganjanja komunistov. Ta jim pa odgovarja, da ni naperjen njegov boj proti komunistični ideolo-

giji, marveč proti nasprotnikom narodnega očpora.

Bejrutski dnevnik »Al-Hajat« (Življenje), ki je ponavadi dobro obveščevan, pa piše, da so tudi komunisti pripravljali v februarju državni udar proti Kasebi, a so jih prehiteli arabski nacionalisti pod Arefovim vodstvom. Oboji so bili torej proti prejšnjemu režimu, zdaj se pa med seboj grizejo. Trajalo bo še nekaj časa predno bo mogel na nafti bogati Irak prosto zadihati.

• •

Brandtova zmaga

V nedeljo so prebivavci zapadnega Berlina volili poslance v mestni parlament. Volitev se je zaradi razsajajoče gripe udeležilo le 89 odstotkov prebivalcev. Odločilno zmago je odnesla socialdemokratska stranka, ki jo vodi sedanji berlinski župan Willy Brandt. Priborila si je 89 sedežev, medtem ko jih je imela v prejšnji zbornici le 78. Krščansko demokratska stranka, ki sledi politični smeri kanclerja Adenauera, je padla od 55 poslancev na 41. Zrastli so pa liberalci, ki niso izvolili leta 1958 nobene poslanca, a jih bodo imeli sedaj kar 10. Komunisti pa niso dosegli dovolj glasov niti za enega poslanca.

Odločilno zmago Brandtove stranke pripisujejo v prvi vrsti osebnemu vplivu in sposobnosti strankinega voditelja, v drugi vrsti pa nenaklonjenosti Berlinčanov do Adenauerjeve zunanje politike. Ne strinjajo se s kanclerjevim bratenjem s Francijo na škodo zveze z Angloameričani. V Berlinu se pa dobro zavedajo, da je le pomoč teh odločilna za obstoj svobodnega Berlina.

Pomirjevalna poteza

V Washingtonu so bili prijetno iznenađeni, ko je sporočil sovjetski poslanik Dobrinin, da bo Sovjetska zveza umaknila s Kube več tisoč svojih vojakov. Po mnenju strokovnjakov bodo odtegnili le 6000 mož bojnih oddelkov, medtem ko bo 11.000 sovjetskih tehničnih čet še ostalo na razpolago Fidelu Castru.

Novo potezo Nikite Hruščova ocenjujejo v Združenih državah kot dober znak pomirjenja v Karibskem morju. Obenem si je z njo utrdil svoj položaj tudi Kennedy, kateremu je desničarski senator Goldwater očital, da ni popolnoma iztrebil sovjetske nevarnosti na Kubi. Zahteval je celo nove blokadne ukrepe proti Kubi. Kennedy pa je previdno tipal in je zahteval od Sovjetske zveze, da umakne z otoka redne vojaške oddelke, kar je sedaj tudi dosegel. Moskva pa ni zahtevala kot protiuslog umika kakih ameriških edinic iz Evrope. Zato gledajo v Ameriki novo sovjetsko odločbo kot pomirjevalno.

ZA PRAVICE SAMOODLOČBE

Ta teden obhaja baltska država Litva 45. obletnico, odkar je bila po prvi svetovni vojni proglašena njena neodvisnost. Po drugi svetovni vojni pa je bila priključena kot samoupravna ljudska republika Sovjetski zvezi. V inozemstvu pa ima Litva še vedno svojo vlado in diplomatske zastopnike.

Na dan omenjene obletnice je litvanski odpravnik poslov v Washingtonu prejel od ameriškega zunanjega ministra Ruska brzojavko, v kateri ta izjavlja, da ne bodo Združene države nikoli priznale nasilne priključitve Litve k Sovjetski zvezi in da ima litvansko ljudstvo prav tako kot vsa druga pravico do svobode in samoodločbe.

Ministrova smrt

V ponedeljek zjutraj je nenadoma zadel srčna kap bivšega ministrskega predsednika Ferdinanda Tambronija. Pokojni demokristijanski veljak se je rodil leta 1901 v Ascoli Piceno. Še kot študent se je živahno uveljavljal v tedanji Italijanski ljudski stranki don Sturza. Pripadal je vedno k strankini desnici. Leta 1926. so ga fašisti zaprli. V politično življenje je spet posegel leta 1943, ko je pomagal ustanoviti tajne krožke nove demokrističanske stranke. Po zlomu fašizma je bil izvoljen v ustavodajno skupščino in je bil član vseh poznejših zbornic. Kot podtajnik ali kot mornariški, notranji in finančni minister je deloval v desetih vladah. Od marca do julija 1960 je vodil vlado kot ministrski predsednik. Padel je zaradi delavskih stavk v Genovi in drugod. Demokrističanska desnica je zgubila s Tambronijem močno oporo.

Mesečnik za kulturo in družbeno vprašanja »Perspektive«, ki izhaja v Ljubljani, je v svoji 21. številki objavil članek »Na rob vatikanskemu koncilu«, katerega avtor je PK. Članek se nam zdi zlasti zato zanimiv, ker nam kaže, kako gleda na vprašanje vere predstavnik slovenske generacije, ki se je vzgojila v sedanji slovenski stvarnosti. Zato sestavek ponatiskujemo v celoti. (Ured.).

Ne želim kritizirati. Kritika se je razpasla v našem življenju kakor kuga in skoraj je že ni več stvari, pred katero ne bi kritika postavila absolutnega vprašaja. Vse obgrizljamo — ampak stvari tečejo naprej zmeraj enako in čemu nam bo potem kritika?

Če torej ugotavljam negativno dejstvo, naj bo ta ugotovitev analitična in naj vsebuje kakšen predlog. Topot imam v misli predvsem naš tisk oziroma eno izmed mnogoterih manifestacij našega tiska, ki pa lahko po načelu pars pro toto velja na širšem področju. Že dalj časa zaseda Vatikanum II. in naš tisk se je sorazmerno precej posvetil temu dogajanju — celo v dveh smereh: v informativni in v analitični. (Kar se analiz tiče, naj nas na tem mestu niti ne moti, da že vnaprej predvidevamo pičel uspeh tega zborovanja.) V nobeni smeri pa ni tisk, ki je odgovoren za odkrivanje in oblikovanje našega javnega življenja, posvetil pozornosti domačemu dogajanju, ki je zvezano s koncilom, se pravi, izognil se je tisti svoji naravni nalogi, za katero je postavljen, pa se ji zmeraj znova izmika. Ampak vsako dogajanje po svetu ima toliko pomena za nas, kolikor deluje na življenje naše družbene skupnosti, saj se samo tukaj lahko zidajo temelji za naš odnos do vsa-

kega dogajanja in za našo tako ali tako nujno udeležbo v njem. Reči hočem, da je vsako dogajanje zunaj naših meja konstitutiven del naše družbe, kar naj pokažejo pričujoče pripombe.

Vatikanum II. obravnavamo danes pri nas s stališča opazovalcev, ki niso ravno naklonjeni, pa se trudijo biti objektivni. Skratka, korektno obravnavamo nekaj, za kar se delamo, da je popolnoma izven nas in se nas nič ne tiče in tako preziramo v celoti objektivni pomen in obseg problema na sebi in za nas.

Že nekaj let je slišati in videti, kako vpliv (ali funkcija?) verstva med ljudmi narašča. Izjave kažejo, da je otrok, ki obiskuje verouk, vse več, in so se ponekod že formirale prave verske šole. Vse večkrat slišimo o novomašniških posvečenjih, ki jih spremljajo prava ljudska slavlja v dobrem smislu te besede. Slišijo se trditve, kako je število ljudi, ki odhajajo v bogoslovje, vsako leto višje, sami pa lahko tudi opazamo obisk cerkva, ki je vse prej kot omejen.

To pa je eno izmed gibanj na Slovenskem, ki se odvija v območju verstva. Je sicer najbolj obsežno, vendar mu je na svoj način po svoji intenziteti sorodna dejavnost jehovske sekte, ki je zasidrana predvsem v industrijskih okrajih. Tudi neki varianti evangelske cerkve, ki trdi sama zase, da je »vera revnih ljudi«, ne gre odrekati trdoživosti in trdnosti.

Ne glede na konkretne podatke, ki bi jih bilo na hitro najbrž težko določiti, se iz teh različnih opazovanj in pogledov lušči določena podoba dogajanja, za katero velja lahko skupna trditev: slovenski človek se vrača v verski krog, tukaj išče povezave s soljudmi, ureditve medsebojnih odnosov ali celo ovrednotenja svojega življenja.

„Na rob vatikanskemu koncilu“

Začnimo pri negativni skrajnosti: če že ne omenimo klerofašistične deformacije slovenskega katolicizma, in se ozremo po tistem elementu, ki je bil manj mračen, pa bolj splošen, namreč po normalno vzgojeni religiozni srenji pred vojno, vidimo, da le-ta po svojem značaju in po svojem duhu ne more biti za sodobnega človeka vsebinsko doživetje takega obsega, da bi tega človeka lahko direktno uvrstilo med vernike. Znano je, da je po slovensko katoliško, predvsem pa po klerikalno vzgojen človek vplival na vse naše dinamične, notranje zahtevnejše izdelane in odprte ljudi odbojno. Z ožino svojih horizontov, s konzervativizmom svojega življenja, s pičlim pogumom svojih dejanj in dogmatizmom svoje miselnosti je postal podoba iz pregovora. S svojo nestrpnostjo in pozneje s svojo napadalnostjo na eni strani in na drugi s svojo hipokrizijo, je postal prototip vsega, kar je na Slovenskem najbolj inertnega, neresničnega in v pravem smislu nazadnjaškega. In ta vernost je bila tako zunanje narave, da je hitro in v celoti skopnela, ko je stopila pred našega človeka možnost, da se je v letih boja udeležil resničnega zgodovinskega dejanja.

Ampak ti časi so zelo daleč. Življenje v verskem okviru je zadobilo svojo dinamiko. K temu ni toliko pripomogla propaganda, ki je bila uprizarjana po petinštiridesetem (podedovali smo jo po staroslavni liberali in je v ta namen izšla v prvih letih po vojni celo Tavčarjeva utopija 4000, ki je bilo obvezno čtivo v gimnazijah). Več pa je verjetno pripomogla med drugim tudi idejna izobrazba in na njej utemeljeni medčloveški odnosi, ki smo jih razvili kot pozitiven program in se predstavlja kot tako imenovana znanost.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Tržaškega

Nabrežina:

SEJA OBCINSKEGA SVETA

Na torkovi seji devinsko-nabrežinskega občinskega sveta so svetovavci soglasno odobrili predlog odbornika Josipa Terčona, naj se občinskim uslužbencem priznajo poviški plač, kot jih predvideva za državne uslužbence pred kratkim izglasovani zakon. Svet je nato imenoval učiteljico Danico Radovič iz Nabrežine za tajnico na Industrijski strokovni šoli. Določena je bila tudi komisija za notranji natečaj za eno stalno mesto učiteljice v občinskih otroških vrtcih.

Po krajši razpravi je bil zatem odobren pravilnik za otroške vrte. Izvoljena je nato bila komisija (župan, odbornik J. Terčon in svetovavec Lenarduzzi), katere naloga je, da pripravi osnutek pravilnika, ki bo urejeval uporabo občinskih javnih prostorov. Po poročilu odbornika Terčona je svet soglasno sklenil oddati v najem del pritličja v poslopju bivše strokovne šole v Nabrežini. Del teh prostorov bo vzel v najem trgovec z manufakturnim blagom Špan Rado, del pa trgovec z gospodinjskimi pripomočki Mirko Frančeškin. Letna najemnina znaša za prvega 150 tisoč, za drugega 120 tisoč lir. Oba pa si morata na lastne stroške preurediti prostore.

Kontovel:

VELICASTEN POGREB

Zadnjo soboto smo položili k večnemu počitku na kontovelskem pokopališču 35-letno Edico Starčevo, soprogo zdravnika dr. Milana Starca, ki jo je kruta bolezen prerano iztrgala njeni družini. Ob vhodu v

OBVESTILO!

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča, da bodo nakazila za dvig močnih krmil ter umetnega gnojila s 50% prispevkom izdana do 9. t. m. dokončno zapadla v soboto, 23. t. m.; zato priporočamo kmetovavcem, da dvignejo nakazano blago v skladišču kmetijskega konzorcija v silosu.

Nadalje sporoča, da se bodo izdajala od ponedeljka 18. t. m. da sobote 23. t. m. nakazila kmetovavcem, ki so predložili prošnjo po določenem roku (15. decembra 1962). Prizadete opozarja, da zapade rok za dvig nakazil 23. t. m.

Kmetovavcem, ki so naročili odbrana semena povrtin, sporoča, da se bodo začela izdajati brezplačna nakazila za ista semena od četrтка 21. t. m. dalje na sedežu nadzorništva v ulici Ghega 6.

ZAHVALA

Prisrčno se zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali ob izgubi naše ljubljene in nepozabne

EDICE STARC roj. REGENT

Posebna zahvala primariju in zdravnikom nevrološkega oddelka tržaške bolnišnice ter vsem, ki so nam pomagali za časa bolezni, darovavcem cvetja, duhovščini, godbi, pevcem, raznim organizacijam in šolam ter vsem, ki so na kateri koli način počastili spomin pokojnice in jo spremili na zadnjo pot.

Družina Starc, sestre in ostalo sorodstvo

Opčine, Kontovel, Trst, 21. II. 1963.

vas se je zbrala ogromna množica pogrebcev in čakala na prihod mrtvaškega voza iz tržaške bolnišnice. Ko so krsto dvignili z voza, je domači mešani zbor pod vodstvom pevovodje Cibica ubrano zapel nagrobno »Jaz sem življenje in vstajenje«. Nato se je razvil pogrebni sprevod in ob žalostnih zvokih proseško-kontovelske godbe krenil proti domači cerkvi. Žalni obred je opravil openski dekan ob asistenci drugih duhovnikov. Preden je sprevod krenil proti pokopališču, je zbor spet zapel žalostinko. Ko so krsto z zemskimi ostanki uglede domačinke spuščali v grob in je zbor odpel še dve nagrobni, so bili vsi prisotni vidno ganjeni.

Naj draga pokojnica mirno počiva v domači zemlji. Hudo prizadetemu možu, otrokom in sorodnikom domačini ponovno izrekajo globoko občuteno sožalje.

ZASKRBLJENOST ZARADI ZASTRUPITEV

V zadnjih dneh so v Trstu zabeležili več primerov zastrupitev s kuhinjskim plinom, kar je zahtevalo tudi tri smrtno žrtve. Meščani se zato sprašujejo, ali ni temu morda krivo dejstvo, da je bila prav pred kratkim plinu zvišana gorilna moč. Ivedenci sicer to zanikajo in pravijo, da so primeri zastrupitve povečini posledica okvar na ceveh ali grelcih, ki so nastale tudi zaradi ostre zime.

Naj bo že karkoli, dejstvo je, da so ljudje nekoliko zaskrbljeni. Prav zaradi te zaskrbljenosti je tržaški občinski odbornik dr. Verza v razgovoru s časnikarji pred dnevi sporočil, da namerava mestno podjetje Acegat s posebnim tehničnim postopkom poskrbeti, da plin ne bo več strupen. Za nove naprave bi izdali 300 milijonov lir, obratovati pa bi začele prihodnje leto.

Sv. M. M. Spodnja:

ZDAJ SO NA VRSTI CESTE

Mestna občina je pred dnevi končno poskrbela, da se je ojačila javna razsvetljava na nekaterih cestah in poteh v naši okolici. Zdaj upamo, da bodo začeli postopno urejevati tudi ceste same in poti, saj so, kot smo že večkrat pisali, povečini v zelo slabem stanju. Ta dela bi bilo nujno treba izvršiti, ker njihovo stanje ni samo v škodo tukajšnjim prebivavcem, ampak prav gotovo ne delajo časti mestni upravi.

V nedeljo zvečer je po krajši bolezni umrl 52-letni Emil Demark, ki je bil po poklicu brivec in je imel v zadnjem času brivnico pri Magdalen. Pokojnik je bil mož veselega značaja in zelo zaveden Slovenec. Škoda je, da ga je smrt pobrala v najlepši moški dobi. Naj v miru počiva. Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Sv. Križ:

SMRT UGLEDNEGA DOMAČINA

V nedeljo popoldne smo pokopali na domačem pokopališču 83-letnega Frnca Košto iz ugledne Dervanove družine iz Sv. Križa. Pokojnik je bil daleč naokoli znan posestnik, skrben gospodar in zaveden Slovenec. Z njegovo smrtjo sta naša vas in okolica zgubili enega svojih najznačilnejših predstavnikov.

Pogreba se je udeležila velika množica domačinov in prebivavcev bližnjih ter daljnih vasi. Bilo pa je tudi več pokojnikovih prijateljev in znancev iz mesta. Pred hišo žalosti in na pokopališču je pevski zbor zapel žalostinko, žalni obred pa je opravil domači župnik.

Naj pokojniku sveti večna luč. Hudo prizadeti družini in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

CESTITAMO

Na pravni fakulteti tržaške univerze je promoviral za doktorja prava g. Lasič Igor iz Trsta. Čestitamo!

Dne 7. februarja je bila promovirana v Benetkah na Ca' Foscari gospa Vera Čok-Vesel za doktorico tujih jezikov, in sicer za angleščino. Novi doktorici čestitajo prijatelji in znanci.

Beneška Slovenija

ČEDAD

Kot smo že pisali, so bili prejšnji teden sprejeti pri državnem predsedniku Segniju župani iz Atimisa, Čedada, Dreke, Fojde, Šlenarta, Špetra, Sovodenj, Grmeka, Strenj in Torjane. Spremljala sta jih podtajnik v obrambnem ministrstvu Pellizzo in videmski pokrajinski predsednik Burtulo. Pri sprejemu je imel senator Pellizzo daljši nagovor na predsednika Segnija. Prinesel je pozdrave prebivavcev iz Nadiških dolin in je poudarjal njih patriotizem »na meji dveh različnih političnih režimov«. V svojem govoru ni iznesel kakih posebnih gospodarskih in jezikovnih težkoč, ki tarejo prebivalstvo naših gorskih vasi.

V odgovoru se je Segni zahvalil za pozdrave prebivavstva in je obljubil, da bo poskušal olajšati njih težko življenje. Zagotovil je tudi, da si bo sam prišel ogledat te kraje, zlasti okrog Fojde, kjer se je mudil za časa prve svetovne vojne.

Na koncu obiska je podtajnik Pellizzo izročil predsedniku kot dar lepo vezano knjigo o zgodovini Furlanije.

BRDO

Pri nas sta začeli delovati knjižnica in čitalnica. Za ustanovitev je poskrbel duhovnik Zanier, ki je tudi furlanski pesnik. Iz Rima so mu poslali tudi denar, da je prezidal posebno dvorano v župnišču kot čitalnico. Pri vsej svoji prizadevnosti pa ni našel ene slovenske knjige, da bi jo dal na razpolago ljudem iz Brda in Sedlišč. Vse kaže tako, kot da hoče možakar po-furlaniti naše vasi.

V novo dvorano je povabil tudi razne predavatelje. Prišla sta govorit o gospodarskih vprašanjih Terske doline odvetnika Bressani in Comelli. Iz njunih besed pa ni bilo nič razvidno, da jih boli naša gospodarska zaostalost in neprestano izseljevanje domačinov, pač pa da so jim bolj pri srcu volivni glasovi naših ženic.

Prisotni izseljenci so prišli na dan s prav jasnimi predlogi. Na Njivici je v obratu električna hidrocentrala. Svojo pogonsko silo daje tudi v Videm, torej je že precej močna. Ljudje so gospodom povedali, da bi država ali pokrajina prav lahko poskrbela delo domačinom v njih krajih, da jih ne bi sila gonila po svetu. Pri centrali bi bilo mogoče postaviti kako ža-

SMRT

V nedeljo zjutraj je pa v Topoglianu v Furlaniji umrl grof Marino Pace v 70. letu starosti. Njegovo ime je v tesni zvezi z usodo Goriške v njenih najtežjih časih. Pace je namreč opravljal službo goriškega prefekta za časa nemške zasedbe od 1943 do 1945. Moral je zelo spretno nihati med raznimi oblastmi, ki so imele neposredno ali posredno oblast v deželi. Priznati mu je treba, da se je pri oblasteh zavzemal tudi za Slovence in je marsikoga rešil konfinacije in celo smrti. Po vojni mu je epuracijska komisija te zasluge tudi priznala. Pokojni Pace je bil v sorodstvu tudi z mnogimi plemiškimi družinami po Sloveniji. Zadnja leta je preživel na svojem veleposstvu, spoštovan od vseh okoličanov.

V nedeljo je umrla v Gorici gospa Ana

- Kanalska dolina

go ali katerikoli drugi industrijski obrat. Takih predlogov pa niso hoteli slišati ali sprejeti. Ljudje seveda niso prav nič zadovoljni, ker se čutijo prepuščene samim sebi. Nehote se vsiljuje misel, da določeni krogi nalašč zanemarjajo naše kraje in bi prebivavstvo postalo gospodarsko odvisno in tem laže izročeno težnji po raznarodovanju.

SPETER

Na županstvo v Špetru so se zbrali pred nekaj tedni zastopniki raznih občin iz Nadiške doline na posebno sejo pod predsedstvom pokrajinskega svetovavca Candelinija. Razpravljali so o vprašanju, kako naj se povzdigne turizem po naših krajih in kaj je potrebno ukreniti v tem smislu za letošnjo poletno sezono.

Navzoči občinski zastopniki so ugotovili, da je najprej potrebno izboljšati celotno cestno omrežje. V krajih, kjer se izletniki ustavljajo, naj se ceste asfaltirajo in naj se gostišča uredijo tudi za prenočevanje gostov.

Na koncu so navzoči izbrali poseben odbor za pospeševanje turizma. Za predsednika je izvoljen špeterski župan Krucil, za tajnika pa Terliker, občinski tajnik iz istega kraja. V odboru sede še župani iz Podbonesca, Sovodenj, Strenj, Grmek, Parnopnega in iz Dreke.

TIPANA

Na županstvu so imeli naši občinski možje proti koncu januarja važno sejo, ki je bila tu pa tam precej živahna. Šlo je za odobritev proračuna za leto 1963. V razpravo so živo posegali tudi zastopniki iz Brezij in Prosnida. Pritoževali so se, da njih vaščani prav tako plačujejo davke kot ostali občanarji, toda ceste, ki vodijo v te oddaljene vasi, so v slabšem stanju kot vse druge. Občina mora za vse enako skrbeti in so zato zahtevali, da se popravila na cestah proti Prosnidu in Brezjam čimprej začne. Le pod tem pogojem glasujejo za proračun.

Obravnavali so tudi prošnjo na državo za podporo šest milijonov lir. Vsota je potrebna za popravilo šolskih poslopij po raznih vaseh v občini. Odobrili so tudi nove postavke za trošarino in spremembo pravilnika za občinski ekonomat.

Pangrazio, mati goriškega nadškofa. Ob sinovem ustoličenju je prišla tudi ona stanovat v Gorico. Imela je že 88 let in je bila do zadnjega še precej pri moči. Pred dve tedna je pa ponesreči padla in se je poškodovala na kolku. Pritisnila je še huda pljučnica, ki jo je pobrala. Truplo pokojnice je bilo izpostavljeno v ponedeljek na katafalku v nadškofijski kapeli. Popoldne je sin — nadškof daroval mašo za dušnico na Travniku. V torek so pa odpeljali pokojnico v Asiago in jo pokopali na domačem grobišču.

Naj sveti večna luč obema rajnima.

SOVODNJE

Po goriški okolici, zlasti pa pri nas v Sovodnjah, se še sedaj čutijo posledice letošnje hude zime. V mnogih hišah so še sedaj vočvodne cevi vse ledene in morajo ljudje še vedno vleči vodo iz javnih vodnjakov.

Po naših njivah in vrtovih pa je zima pustila res žalostno praznino. Ob tem času smo po navadi imeli že precej zelenjave, kot cikorijo, zelje, radič in drugo vrtnino; letos pa malo ali nič. Smilimo se samim sebi, pa tudi gospodinje v mestu se nam smilijo, ko morajo kupovati zimsko solato po 600 lir kilo. Sovodnje so pred nekaj leti zaslovene po rdečem radiču. Letos je tudi tega zelo malo, ker je poleti pritisnila suša in je bilo zato presajanje radiča skoraj nemogoče.

Poletna suša je povzročila tudi pomanjkanje krme za živino. Cena sena se je znatno zvišala in to danes zelo tlači vse živinorejce.

ŠTEVERJAN

Slovensko katoliško prosvetno društvo iz Števerjana vabi vse bližnje in daljne sosedje, da si ogledajo razstavo, ki so jo priredili dekleta ob zaključku dvomesečnega gospodinjanskega tečaja v Števerjanu. Razstava bo odprta v nedeljo 24. februarja 1963 od osme ure zjutraj do štirih popoldne v prostorih otroškega vrtca.

Požrtvovalnemu števerjanskemu društvu moramo prav iz srca čestitati, ker se tako trudi za vsesplošno izobrazbo naše mladine.

GORISKI POKRAJINSKI SVET

Goriški pokrajinski svet se je zbral v soboto k posebni seji za proslavo novoustanovljene dežele, ki je prav na dan 16. februarja začela pravno veljavno živeti. Predsednik Chientaroli je v uvodnem govoru poudarjal pomen ustanove in prednosti, katere bomo uživali z novo deželo. O kakih potrebah in pravicah slovenske etnične skupine v sklopu dežele ni rekel nobene besede.

Po predsednikovem govoru so se po vrsti oglašali k besedi zastopniki poedinih skupin. V imenu socialistov je svetovavec Marinčič izrazil zadovoljstvo z novo deželo, obžaloval pa je, da ni v statutu nobenih določil za varstvo manjšin. Daljša izvajanja je imel svetovavec Makuc, ki je tudi pozdravil v imenu slovenskih volivcev novo deželo, podrčtal pa je, da je člen o

Iz Goriške

narodnih manjšinah preveč suhoparen in ne pove nič bolj določnega kot ustavni člen št. 6., ki sicer govori o »apposite norme«, a jih še sedaj nikjer ne vidimo. Ustavil se je predvsem pri šolstvu, ki je temelj za kulturni razvoj vsakega naroda. Mi se pa sedaj nahajamo komaj pri širokem okvirnem zakonu, na izvršne določbe bomo pa bogznaj še koliko časa čakali. Popolna ureditev vseh pravic za manjšino bo šele utrdila tako zvan »most« za dobro sporazumevanje med obema sosednjima državama.

Misinskemu zastopniku, ki je sicer sam po sebi dober človek, a mora govoriti po ukazu, niso bila vseh izvajanja slovenskih zastopnikov. Mešal je celo pojme »etnična« manjšina s »politična« manjšina, kakor da pomeni biti Slovenec po rojstvu že samo o sebi političen greh. Pač miselnost starega režima! Nezadovoljstvo z novo deželo je izrazil tudi liberalni zastopnik. Mnenja o deželi Furlanija-Julijska Krajina so se odražala pri končnem glasovanju, kjer je bilo oddanih 18 glasov v smislu dnevnega reda za deželo, misin proti, liberelec se je pa vzdržal.

DOBERDOB

V nedeljo so se zbrali v prosvetni dvorani v Doberdobu zastopniki slovenskih komunistov iz goriške pokrajine. Sestanka se je udeležilo okoli sto oseb, med njimi člani pokrajinskega tajništva in poslanec Franco iz Trsta. Član strankinega odbora za Goriško Miladin Černe je v svojem poročilu omenjal stališče komunistične stranke do naše etnične skupine. Iz poročila je zvenela obsodba, da krščanska demokracija podpira potujčevanje slovenske manjšine. Govornik je pa poudarjal, da se Slovenci ne smejo izločiti od sodelovanja z italijanskimi ljudskimi silami in da je potrebna okrepitev komunistične stranke po slovenskih vaseh. Tu bodi dostavljena majhna pripomba, da lahko vidijo nekateri naši ljudje prav tako »ljudske sile« tudi v kaki drugi italijanski politični stranki n. pr. v socialistični ali socialno demokratski.

Ob koncu razpravljanja so prišle v besedo tudi bližnje parlamentarne in deželne volitve. Komunistična stranka ima namen kandidirati enega Slovenca, svojega člana, v parlament in enega v deželni svet. Seveda, je dodal govornik, je treba prej dobiti za stranko glasove tudi po slovenskih vaseh.

NOVI DOKTORJI

Na tržaški univerzi je v soboto dosegla doktorat iz političnih ved gospodična Kazimira Pavlin. Doktorica je hči pokojnega odvetnika Jožefa Pavlina.

Iz pravnih ved sta pa položila doktorske izpite Karl Primožič z Oslavja in Peter Sancin, vodja Dijaškega doma v Gorici. Vsem novim doktorjem, ki so izšli iz slovenskih srednjih šol čestitajo vsi znanci in prijatelji.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

NAŠA ANKETA O TISKU

„Zakaj ne berejo slovensko?“

Na anketo, ki smo jo odprli s člankom »Zakaj ne berejo slovensko«, objavljenim v zadnji številki našega lista, smo prejeli naslednji prispevek:

Res je, da mnogi naši ljudje berejo le malo ali nič slovenskega; to velja zlasti za mladino, še posebej delavsko (kmečke mladine pa pri nas skoraj ni). Italijanski časopisi in še posebno tedenske revije so seveda mnogo bolj razkošne, kot so naše. Nekatere italijanske revije priobčujejo, med drugim, tudi lepe in zanimive članke. Tako je na primer »Epoca« priobčila slike in komentar o znanih slikarskih šolah, dokumentarne članke iz celega sveta, slike in načrte sedanjih in bodočih vesoljskih poletov itd. Na splošno pa se mi ne zdijo italijanske revije in časopisi vsebinsko boljši in aktualnejši od naših, razen če upoštevamo tudi članke o zabavah in škandalih, kjer so udeležene princeze, kralji (največkrat brez kraljestva), bolj ali manj znane »zvezde« in »zvezdniki«. Na žalost pri nas to ljudje radi berejo, ali še boljše: gledajo slike o tem. Pravijo: pri tem se človek, potem ko je ves dan delal, spočije in ni mu treba razglabljaliti in presojevati. Če so v časopisu ali reviji taki članki, pri katerih bi bilo treba dati svoje mnenje, jih bravec sploh ne prečita, češ, kdo si bo s tem razbijal glavo.

Na splošno se pa naši ljudje, ki imajo ves dan opravka z Italijani, navzamejo bolj ali manj vseh njihovih navad, in to velja tudi glede branja: vse, kar je slovensko, se jim nekako zdi manjvredno: kaj bomo mi o tem znali in razpravljali, saj nas je tako malo in nihče izmed nas ni znan po svetu, kje imamo kakega De Sico ali kako Loren, ki ju poznajo že vsi narodi. Mislim, da se slovenski časopisi in revije včasih le lotijo težkih vprašanj in problemov, ki pa na splošno naletijo na gluha ušesa.

S tem pa ne mislim reči, da ne zanemarjajo nekaterih vprašanj. Tako bi na primer naše revije morale večkrat obrniti pozornost na narodnostno vprašanje in vse, kar je s tem v zvezi. O problemih delavca in kmeta pišejo časopisi največkrat iz političnih interesov, ali le zabeležijo kake stavke. Seveda bi morali o tem izreči svoje mnenje predvsem zainteresirani ljudje, recimo v »Dopisih uredništva«. Na splešno o vseh vprašanjih pa bi bilo vsekakor treba razpravljati v kratkih sestavkih, saj dolgi skoraj nihče ne bere. Tako bi polagoma, in mislim, z boljšimi uspehi pritegnili k sodelovanju večji krog bravcev in jim obenem dali možnost, da se bolje seznanijo z idejami in vprašanji današnjega časa. Akademik iz Trsta

SMRT ITALIJANSKEGA ZGODOVINARJA

V Ostiji pri Rimu je umrl Roberto Battaglia, avtor znane knjige »Zgodovina italijanske rezistence«. Sam je sodeloval v odporiškem gibanju v oddelkih »Giustizia e libertà« ter je bil poveljnik divizije »Lunense«. Po vojni je objavil svoj partizanski dnevnik pod naslovom »Un uomo, un partigiano«. Ravno zadnje dni je korigiral odtise druge izdaje svoje knjige o odporiškem gibanju. Prva izdaja je dobila nagrado »Viareggio«. Izdal je tudi knjigo »Prva afriška vojna«.

KRSTNA PREDSTAVA »KLEOPATRE«

Premiera filma »Kleopatra«, v katerem igrata glavni vlogi Elisabeth Taylor in Richard Burton, bo 12. junija v 70 ameriških in kanadskih mestih istočasno. Ni pa še znano, kdaj bodo začeli film predvajati v Evropi. Zelo verjetno ga bodo začeli kazati v Londonu meseca avgusta. V nekem newyorškem kinu bodo predvajali film 75 tednov zaporedno in najboljši sedeži bodo stali pet dolarjev in pol, kar je najvišja kinematografska vstopnina, kar so jih kdaj zabeležili v Združenih državah.

Kocbekove pesmi v italijanščini

Zadnja številka tržaške revije »Umana«, ki jo izdaja gospa Aurelia Gruber-Benco, hčerka znamenitega pokojnega tržaškega pisatelja Silvia Bencu, je prijetno presenetila s prevodi osmih pesmi Edvarda Kocbeka in z informativnim člankom o njem. V celoti so tri in pol strani v reviji posvečene Kocbeku. Pesmi je prevedel Alessio (Aleš) Lokar, ki je tudi avtor informativnega članka. V njem podaja bistvene poteze in dejstva Kocbekove biografije. »Edvard Kocbek je gotovo ena izmed najpomembnejših osebnosti moderne Slovenije. Dodaž je bila njegova aktivnost pogosto razdeljena med politiko in literaturo, zaradi tega je težko reči, kateri del njegovega dela je bil važnejši. Verjetno bodo znanjci to lažje razčistili kot mi. Sam je nedavno izjavil, da je bil literat, ki so ga zgodovinske okolnosti prisilile, da se je angažiral v politiki,« je rečeno v članku.

Lokarjevi prevodi v italijanščino so, kot lahko presodimo, zelo dobri in se ne oddaljujejo od izvirnika. Naj še pripomnimo, da je Aleš Lokar, ki je po poklicu dr. kemije v Trstu, objavil tri prevode Kocbekovih pesmi in krajši informativni članek o pesniku tudi že v znani italijanski reviji »Il Ponte«, v decembrski številki 1961.

Argentonova razstava

V tržaški galeriji Rossoni je razstavljal zadnji čas tržaški slikar-samouk Aldo Argenton. To je njegova prva samostojna razstava, ki sicer še razodeva, da se je prebival v svet umetnosti mimo umetnostnih akademij, vendar pa ga tudi kaže kot nenavadno nadarjenega slikarja, ki naravnost uživa v barvah. Če so njegov element. Razstavil je okrog dvajset oljnatih slik, ki predstavljajo tihožitja, pokrajine in cvetje. Tihožitja, zlasti tista s steklenicami in kozarci, mu s svojo igro svetlobe nudijo priložnost za barvne eksperimente, medtem ko se v cvetju popolnoma preda svoji ljubezni do razkošnih, močnih barv, kar je ena najbolj simpatičnih potez njegove umetnosti. Najbolj pa nas je ganila njegova »Toskanska pokrajina«, zavita v prve vijoličaste sence, pa tudi »Samotna hišica«. Obe izdajata v njem globok čut za poezijo.

E. Z.

(Nadaljevanje s 3. strani)

Kaj je dalo in kaj daje to, kar se imenuje znanost, ki jo o človeku kot naravnem in socialnem bitju učijo danes na šolah, v gimnazijah in na univerzi? Povprečen študent, ki danes konča fakulteto, — če vzamemo najvišji indeks našega duhovnega življenja — ve o človeku, se pravi o sebi in svojem bližnjem zelo malo. Slišal je, da je živa materija nastala iz mrtve materije, znano mu je, da se je človek razvil iz antropoida in izvedel je, da so možgani nastali z uporabo roke. (Zgleden primer takšne znanosti je knjiga Božidarja Debenjaka, predavatelja na filozofski fakulteti, oddelek za čisto filozofijo, ki je izšla v zadnjem letu in je letos dobila visoko knjižno nagrado.) Imenovane tri osnovne premise tvorijo obseg človekove predstave o človečnosti in homo sapiens se razodeva kot sklop nagonov, ki ga potrebe vežejo na družbo. Tej predstavi se v vsakdanjem življenju pridružuje učinkovanje stvarnosti, ki se izraža v pojmi, kot so delitev dobička, dohodek po delu, standard itd. Film, ki vsili predstavo o pomenu modernega trošenja, je to določena mera bontona, pač po tem, kako nekdo pojmuje civilizacijo. Osnovni svet predstavljivosti, ki je s tem zaključen, določa človeka in njegov vstop v družbo ter njegovo akcijo v družbi, ki nujno, ne glede, kaj ta človek opravlja, ostaja zasebniška. Tako nastane razčlenjeno porozno bitje, ki življenje ne zadeva obenj frontalno, pač pa valuje skozenj, ki se ne počuti na svetu ravno ugodno, pa mu ni dano, da bi spoznalo lastno krivdo svojega neugodja, bitje, ki se nekoliko spozna na osnovne strokovne instrumente, s katerimi si služi kruh in je s svojo preprosto življenjsko kalkulacijo na razpolago vsem vetrovom, ki vežejo po naših krajih.

Gotovo je, da to bitje nima posebnih predispozicij za lastno notranje življenje. Kot intelektualce, ki je določeno formirati in vplivati na medčloveške odnose, je v obilni meri preprost in dvodimenzionalen. Oblikovitost njegove človečnosti se izraža v tem, da nima trdnega začrtanega življenja, če ga pa ima, so to samo zuna-

nje poteze, kot je vzpon na socialistični in materialni lestevici. Tudi nima sklenjenega življenja, saj mu tudi tega, kar je sprejel kot svojo intimno zaroto sveta, se pravi standarda in kariere, usoda ne naklanja vsak dan. V kolikor pa stopajo predenj težji življenjski problemi, se nemalokrat dogaja, da jih zaradi njegove duhovne astenije rešujejo te ali drugačne nevroze.

Nastopa še drug element. Opisani človek je nezdgovinski, skoraj izvenčasovni, sprotni človek. Le redko mu je znano, kaj se je zgodilo pred njim, slabo pozna lastno zgodovino in le malokrat je zavzel od nje oseben in vsebinski odnos. Večinoma mu je zgodovina domače kulture in njena problematika tuja, če ne celo smešna. Sploh pa je daleč od tega, da bi spoznal smer in smisel širših zgodovinskih procesov, ki je vanje s svojo družbo, civilizacijo in kulturo postavljen in precej nezmožen je, duhovno in eksistenčno vključiti sebe in svojo človeško aktivnost v te procese. Tuj mu je pomen duhovne rasti spoznavnega in moralnega zorenja. Sredi skrajno zamotane družbe dvajsetega stoletja ostaja brez osnovnih idejnih in moralnih instrumentov za orientacijo, človeški polizdelek, ki ga je nemogoče za marsikaj porabiti, ne more pa nič vsebinskega iz njega samega izhajati.

Kje smo? Ali bralec sam ne čuti, kako iz negativne slike predvojnega verskega življenja, ki so ga valovi iz leta petinštirideset zapustili na pesku, vstajajo manj negativni obrisi? Obrisi, ki jim prav razvsebinjenje našega življenja daje pozitiven značaj?

Tukaj ne bi govoril o tem, ali je sploh mogoče in kako je mogoče danes totalno verovanje v smislu popolne povzetosti v hierarhijo biti klasične teologije. Je pa res, da je verska resnica sicer dogma, vendar hkrati tudi neka totalna resnica. Res je tudi, da je verska mo-

rala metafizična, vendar je morala, ki človeka notranje razčlenjuje, ga uči ločevati laž od resnice in ustvarja v njem osnovno potezo človečnosti — razpon med bitjo in ničem v človeku. Tudi je res, da je verska idejnost izvensocialna, vendar s svojimi normami, s svojim odpiranjem notranjih problemov, s svojimi gesli združuje in ljudi povezuje, daje jim občutje udobja, udobja. Verska filozofija sicer temelji na razodeti resnici, vendar je filozofija, Vera sicer formira z zapovedmi, vendar ustvarja v človeku temeljna dilematska razmerja, ki ustvarjajo notranjo kulturo. Tudi je vera ideološko enostranska, vendar nosi s sabo svojo interpretacijo evropskih zgodovinskih, filozofskih, kulturnih, moralnih dejanj, se pravi, implicite nosi s sabo Evropo in sodobnega Slovenca povezuje z njo in vključuje vanjo. Verstvo je tudi konservativno, a je nosilec običajev in poezije, da ne govorimo o tradiciji, ki je žlahten element življenja vsake človeške skupnosti.

Nastevajoč funkcionalne poteze verskega življenja danes smo pravzaprav našli poteze, ki našemu življenju manjkajo: Celovita resnica, moralni razpon, notranje kultiviranje, združevanje, osmisleitev, evropsko izročilo, tradicija, poezija.

Zakaj smo vse to izgubili? Rečeno je bilo, da je treba najprej narediti eno, potem pa se bo samo od sebe razrešilo tudi drugo. In tako je bilo storjeno. Ampak nič se ni razrešilo samo in tudi ne kaže, da bi se nameravalo. Če je kaj, potem je najbrž res, da življenje neke človeške skupnosti raste zmeraj v celovitih razmerjih. Res bomo morali počasi začeti razumeti družbo kot totaliteto vseh kategorij človeškega življenja in premišljevanja, kaj pomenijo pojmi, ki smo jih poprej našli, kako vključiti te pojme v rast našega sveta in kako organizirati duhovno življenje od tam naprej, kjer se je za širši krog ustavilo.

Toliko na rob dogajanja v Rimu.

P. K.

„Na rob vatikanskemu koncilu“

GOSPODARSTVO

Gnojenje sadnega drevja

Vedno bolj izginjajo sadna drevesa, ki so rastle sama ob njivah in vinogradih, na puščah (opuščene parcele) in senožetih. Današnje sadjarstvo je vedno bolj osredotočeno na sklenjene nasade posameznih vrst: velike nasade breskev, jablan, hrušk in drugih sadnih vrst. Več je razlogov za to, predvsem pa isto obdelovanje in ista zaščita velikega števila rastlin, za kar je mogoče uporabiti tudi stroje, kot so kultiatorji, škropilnice itd.

Za obdelovanje sadovnjaka je najvažnejše vprašanje gnojenje. Brez gnojenja se drevesa ne razvijajo, ostanejo slabotna in pičel je pridelek plodov, ki so redno slabo razviti. Važnost gnojenja je vsakemu sadjarju jasna. Ni pa vsem jasno, s čim naj se gnoji in kdaj.

S ČIM GNOJIMO

Vsa zelena rast potrebuje v bistvu iste snovi, in sicer 4 v večjih količinah: dušik, fosforova kislina, kalij in apnik; v manjših količinah je potrebnih mnogo snovi — prvin, a glavne bi bile železo, žveplo, bor, magnezij, cink, baker, kobalt, mangan pa tudi klor, natrij in celo ena senca zlata. Rastline se normalno razvijajo, če ni nobene potrebne snovi v zemlji preveč ali premalo. Ne gnojimo pa s čistimi posameznimi snovmi, kot so navedene, pač pa s spojinami teh snovi.

Tudi za sadjarstvo je domači hlevski gnoj temeljno gnojilo, a ne zadostuje, ker vsebuje premalo fosforove kisline in kalija, to je kar dveh nujno potrebnih snovi, ki so potrebne v večjih količinah. Zato pa moramo vedno dodati nekoliko umetnih gnojil in danes se dobi v trgovini v to svrhu posebej sestavljena umetna gnojila, ki vsebujejo najvažnejše snovi v razmerju 3:1:4, kar pomeni, da pride v dotičnem gnojilu na 3 odstotke dušika en odstotek fosforove kisline in 4 odstotki kalija. Taka sestavljena umetna gnojila so primerna.

KDAJ GNOJIMO?

Nemarni ali blago rečeno slabo poučeni kmetovavec zasadi sadno drevo tako, da v sveže skopano jamo vtakne nekoliko gnojila in vsadi drevesce. Če bi tako gnojili pri urejanju velikih sadovnjakov, bi isti kmalu shirali, oziroma se ne bi nikdar posebno razvili.

Moderno sklenjene sadovnjake urejajo tako, da globoko preorjejo celo za sadovnjak določeno parcelo in istočasno ali kmalu za tem bogato pognojijo s hlevskim gnojem ali perjakom (iz perutninskih peres) in Thomasovo žlindro. To je temeljno gnojenje. Drugo gnojenje sledi pri zasajanju mladih drevesc. Ob tej priliki nadomestijo hlevski gnoj z mešancem ali kompostom, katerega dopolnijo še z enim 3:1:4 sestavljenim umetnim gnojilom. Seveda se izvrši tudi ostalo zasajanje po vseh predpisih.

V letih rasti tudi gnojimo sadnemu drevju, posebno če imamo bogate pridelke

plodov. Razločujemo pa dvojno gnojenje, in sicer jesensko, zimsko in pomladansko-poletno. Za prvo, to je v zimskem času, gnojimo s sestavljenim gnojilom, pomladi in poleti pa samo s hitroraztopnimi snovmi, predvsem s solitri — nitrati. Pri pomladanskem gnojenju je posebno važno, da pognojimo s solitrom neposredno pred cvetenjem. — Zelo koristno in skoraj nujno potrebno je gnojiti takoj za obranjem zgodnjega sadja, da drevo do zime s pridobi na svoji sili, katere je mnogo vložilo v plodove.

Nadalje je važno vprašanje posebnih gnojenj, če hočemo pri rastlinah pospešiti ali pridržati rast ali če hočemo vplivati na razvoj plodov. Večkrat se zgodi, da rastline predivje rastejo, da so poganjki šibki in dolgi, dočim je pridelek sadja prepričen. Očividno taka rastlina dobiva preveč dušika, ki rast pospešuje, premalo pa drugih snovi in tako je v razvoju rastline izgubljeno ravnovesje. V takih slučajih je potrebno ukiniti vsaj za par let vsako gnojenje z dušikom, poudariti pa je potrebno gnojenje z ostalimi snovmi, predvsem s kalijem in fosforovo kislino. — Če pa opazimo, da rastlina slabo raste, ji moramo rast pospešiti z dušikom (solitri, gnojnica, kmetijska seč — urea, itd.).

Zbogom sviloreja!

Italija je vprašala pri vodstvu Evropske gospodarske skupnosti še za eno leto carinske obremenitve za uvoz naravne svile na ozemlje Set ali skupnega evropskega tržišča. Torej za eno leto je podaljšano življenje italijanske sviloreje. In potem? Japonska, kitajska in ne najzadnja ruska naravna svila bodo italijansko popolnoma izpodrinile in italijanska sviloreja bo ostala samo še v zgodovini.

Enako kot konoplja. V Evropi je bila Italija vodilna glede pridelka konopljinega prediva, a danes italijanske konoplje skoraj ni več na trgu. Isto bo v kratkem z jugoslovansko konopljo. V Evropi bo ostala najbrž le ruska, ker le sovjetsko gospodarstvo lahko proda predmet od vrednosti eden za deset, in narobe.

Italijansko perutninarstvo

prinese letno okoli 240 milijard lir dohodka. Dohodek od jajc cenijo na nekaj več kot 1/3 navedene svote, in sicer: v severni Italiji približno 50 milijard lir za 4 milijarde jajc. Stevilke za srednjo Italijo so točno polovične. Južna in otočna Italija proizvaja dvakrat toliko jajc, a izkupiček za ista je mnogo nižji: po ceni okoli 15 milijard lir.

Piščancev in drugega perutninskega mesa povzijejo v Italiji nad 2 milijona stotov, to je nekaj več kot 4 kg na osebo v enem letu. — Potrošnja jajc in perutninskega mesa se stalno dviga.

KDO bo nabral največ točk?

4. ugankarski natečaj 'NOVEGA LISTA' z nagradami

Ker so bili prejšnji ugankarski natečaji zelo uspešni, smo tudi letos razpisali naš 4. ugankarski natečaj z nagradami. Tudi letos bomo nagradili najboljše reševalce s številnimi knjigami. Letos ne bomo objavljali križank, rebusov in podobnih drugih zank, temveč samo uganke. Ugank bo mnogo, in sicer kar 150. Vsaka uganka, pravilno rešena, šteje eno točko; na razpolago bo torej skupno 150 točk. Predvideno je, da bo borba za točke zelo zanimiva, ker upamo, da se bodo naši bralci, in posebno najmlajši, odzvali našemu povabilu ter nam redno pošiljali svoje rešitve. Kdo bo zmagal? To je še vprašanje. Upamo, da se bo tudi letos pojavil »olimpijski duh« in da nam bodo bralci pošiljali svoje rešitve, čeprav nepopolne, ker glavno je tudi pri našem tekmovanju: sodelovanje!

K »sodelovanju« smo povabili številne ugledne sestavljavce in nabiravce ugank. V tej številki objavljamo dvajset ugank, ki jih je napisal Oton Zupančič, izbral pa Igor Gruden. V prihodnjih številki bomo objavili dvajset lepih ugank, ki so delo Valentina Vodnika. V naši tretji številki bomo nudili bralcem dvajset lepih koroških ugank, ki jih je zbral Vinko Möderndorfer. Tudi Srbi imajo svoje uganke. Znani Vuk Stefanović Karadžić jih je dolgo let nabiral. Objavili jih bomo kar štiri-deset, v dveh delih po dvajset, v priredbi Alojzija Gradnika. V zadnjih dveh številkah pa bomo objavili petdeset ljudskih ugank iz starih slovenskih pralik do sredine preteklega stoletja, po izboru Miklavža Kureta, ter še številne češke uganke, ki jih je izdal Josef Kubička.

Naše tekmovanje je razdeljeno na sedem nadaljevanj. Dne 11. aprila bomo objavili rešitve vseh ugank; v naslednji številki pa izid našega natečaja. Vse reševalce naprošamo, da nam stalno pošiljajo svoje rešitve, da nam olajšajo delo, in to najkasneje do 10. aprila 1963. Za vsako pravilno rešeno uganko si pridobite eno točko.

Zdaj pa zamahnemo z zastavico: Tekmovanje se prične!

I.

1. Poznam rudarja, ki gore ustvarja.
2. Stara baba grbasta, stara baba škrbasta kraj vode poseđa, se v zrcalo gleda.
3. Zlato vaioveje okrog in okrog; bredem do pasa, ne zmočim si nog.
4. Sredi polja jasen grad; sama okna, nič ni vrat; bogatini pridejo, okna z zlatom zazidajo.
5. Saroperci, vodonosci, nebomerci in zemljerosci.
6. Deklica rdeča, pod zemljo se skrila, zunaj šopek pustila.
7. Tenka vrtavka, urna plesavka, čimbolj se vrti, tembolj se redi.
8. Dva navzkrižna trama, dva viseča hrama; kamor se poganjata, se pravici klanjata.
9. Jaz pravim, da so mejičice, v mejičah črne ptičice; čepijo, molčijo, nas peti učijo.
10. Po stenah mi pleza, besede prestreza, besedo ujame, besedo povzame.
11. Svetlirova hči na mizi stoji, na stene nas riše, zaspi, vse izbriše.
12. Pet sinov iz ene hiše, pa se vsak drugače piše.
13. Leseni dvorci, dišeči zastorci, košeni predalčki, v njih sladki malčki.
14. Vse izve se, vse se sliši v polževi človeški hiši to si za uho zapiši.
15. Mesec davno že je za gorami, mesečina je zaspala v travi.
16. Skrjanček pod nebo zleti, se v samo zvezde razprši.
17. Drži maček, drži hišo, da je voda ne odnese.
18. Brez ključka je zaklenjeno, čez goro je namenjeno, vsak lahko ve, komu in kam, kako in kdaj, pa eden sam.
19. Vije, vije, Kraševce brije, Trst pometa, morje premeta.
20. Skozi zaprto okno skočila, šipe nobene ni razbila.

(Dalje prihodnjič)

V vrtincu

R. B.

20.

Ko se je Samo v sanatoriju poslovil od Divne, je ta dolgo gledala za njim, a z motnim pogledom. V mislih je blodila v preteklosti, ki je v njej zaživela z njegovim prihodom. Domačija, mladost prva ljubezen. Njemu je dala svoje srce. Prešibka je pa bila, da bi se upirala očetovi nasilni samovolji in je izdala svojo ljubezen. Nazadnje se je poročila z zločincem Skrinjarjem. Zvezo z njim je občutila kot kazn za poteptano ljubezen.

V ušesih sta ji doneli besedici: Prepozno je! Večkrat se je spraševala, ali se res ne da več popraviti. Sledila je Samovemu življenju. Vedela je, da je stopil v višjo policijsko službo in da se je zelo izkazal. Znano ji je tudi bilo, da se ni poročil.

Z omahujočimi koraki se je vrnila z verande v svojo sobo. Niti se ni zavedla, ko je začela zlagati svojo obleko v kovček. Ne — v tej ječi noče več ostati.

Nenadoma je začela prav jasno misliti tudi nanj! Hoče mu pomagati. Vedela je vse, kaj počenja njen mož s svojimi pajdasi. Vse bo povedala! Na tak način bo morda popravila svojo krivdo.

Obenem ji je postalo popolnoma jasno, da je tudi ona s svojo odjenljivostjo so kriva sramotne trgovine z mamili. Bila je pa brez moči.

Da — sedaj bo Samu pomagala. Ve dosti več, kot se mu sanja. Moj Bog, kaj je storila! Z njeno pomočjo se je dnevno zastrupljalo na stotine in tisoče ljudi. Ugabljali so se telesno in duševno! Ona sama se je tudi zapisala temu sramotnemu poginu.

Ne — ne! Ne bo se več dotaknila ne opija ne kokaina. Zdaj ji je tudi postalo popolnoma jasno, čemu jo je njen lastni mož tako nizko pahnul. Bitje brez volje je hotel narediti iz nje; da bi mu bila slepo orodje v rokah.

Odvalilo se ji je breme s srca. Spoznala je s finim ženskim pogledom, da jo ima še vedno rad. Zato je silil vanjo, naj mu obljubi, da se bo odvadila strupa. Ali ji ni tudi dejal, da ji bo pomagal z vsemi svojimi močmi. Še več kot besede, so pa izdajali njegovi pogledi...

Njen sklep je bil trden — ven iz te hiše! To pa ni tako lahko, ker so bolnike stalno

nadzorovali. Pač neka možnost je le — skozi vrtnarijo...

Ne bo več! Čutila se je vso spremenjeno. Neznana moč je prešinila njene žile. Vliji jo je — Samo.

Kovček je bil brž pripravljen. Napisala je še listek za hišnega zdravnika: »Hvala lepa za vse. Ne jezite se name, toda jaz moram proč. Upam, da bom mogla ozdraveti tudi brez vaše oskrbe.«

Ko je zdravnik bral te vrstice, je ona že zginila preko vrta in skozi zadnja vrata. Prišla je do domače vile. Kakšno presenečenje! Vrata je našla zapečateni.

Kovček je oddala pri sosedovih in je odhitela na policijo. Zglasila se je pri komisarju Lannerju. Menil je, da hoče govoriti z možem. Divna je pa odločno odkimala. Vzbujala je popolnoma normalen videz.

»Ne — rada bi govorila z dr. Radičem.« Napotili so jo v njegov hotel. Našla ga je, ko se je pravkar pripravljala, da odleti v Ankaru.

»Moj Bog — Divna!« je začudeno vzkliknil, ko je stopila v sobo. »Vi — tukaj?«

Ona je kar padla na stolico. On je odložil perilo, katero je pravkar zlagal v kovček in jo je na pol sočutno, na pol vprašujoče pogledal.

Segla je nervozno po zavojčku cigaret na mizi.

»Smem?«

»Seveda! Toda oprostite, tako sem iznaden, da...« Prižgal ji je cigareto. »Kako ste mogli — jaz ne razumem...« Umočnil je, ker sam ni vedel, kaj bi rekel.

Ona ga je mirno in odločno pogledala. »Prepozno sem se spametovala,« je rekla, »morala sem vse prej premisliti. Obljubila sem Vam, da ne bom več... saj me razumete. Zato je moje nadaljnje bivanje v sanatoriju odveč. Sicer pa bi me po dveh tednih odpustili.«

Sedel je k njej in jo pazljivo poslušal. »Da, torej. Čemu ste prišli? Kje pa boste ostali. Vaša hiša je zapečateni...«

»To vse vem. Upam pa, da mi bodo dali dovoljenje za bivanje v moji hiši. Za zdaj imam pa drugačne načrte. Kot sem slišala, nameravate odpotovati v Ankaru. Šla bom tudi jaz. Tu sem brez sredstev. Tam pa ima moj mož naložen denar pod

skrivnim imenom. O tem jaz vem in imam vsa pooblastila.«

Samo se je premikal na stolici: »Bolje bi bilo, da bi mi tega ne bili povedali.«

Plašno ga je pogledala: »In zakaj ne?« »Ker je moja dolžnost kot policijskega uradnika zapleniti tisti denar.«

»No, dobro — pa mislite, da vam nisem nič povedala.« Udano se je smehljala. »Vi niste ničesar slišali.«

Sukal je prstan na mezinec. »Ne,« je odgovoril, »prav ničesar nisem slišal.« Vendar mu je vest pravila, da je prekršil svojo dolžnost.

Divna je otrnila pepel s cigarete. »Še neki drugi vzrok me silijo, da odpotujem z vami. V sanatoriju sem se vam zlagala, da ne vem nič o zvezah mojega moža. Vem zelo mnogo, ker sem ga morala spremljati na njegovih trgovskih potovanjih. V Ankari poznam tudi prostore, kjer se shajajo sumljive osebe. Poznam celo njih imena in mislim, da bi vam lahko dosti pomagala.«

Samo je planil pokonci in začel hoditi sem ter tja. »To, to pa je res nekaj izrednega... in vi, vi, mi hočete pomagati,« je vzkliknil.

Njen glas je zvenel prav odločno, ko je odvrnila: »Da — hočem, če ne odklonite moje pomoči.«

Obstal je pred njo. »Se strinjam, Divna! Popravili boste marsikaj, kar ste prej zagrešili. Jutri zjutraj odpotujete z letalom.«

—0—

V Ankari je Divna najprej poiskala banko, kjer je njen mož naložil denar. Dvignila je visoko vsoto, od katere bi lahko celo življenje lepo živela. Ko je spravljala šope bankovcev v torbo, so ji prišli pomisleki. Ni le to denar, katerega se držijo kri in premnoge solze tisočeri propadlih bitij? Se ne bo tudi sama omadeževala, če ga sprejme?

Toda kaj ji preostaja drugega, ko pa da ostane brez vseh sredstev, če ga ne obdrži?

Iz banke je odšla k nekemu prekupčevavcu z mamili. Ibrahim je imel tobakarno v starem mestnem delu. Mož je sprejel nenadno obiskovavko s pravo vzhodnjaško vljudnostjo. Pogovarjala sta se v francosčini. Najprej jo je vprašal po njenem možu. Vedel je, da so ga zaprli. O Divni je mislil, da je pobegnila.

»Da,« je pojasnjevala, »upam, da bom tu našla zaslombo. Morda vam je znano, ali je Komi že prišel?«

(Dalje)

URE S KUKAVICO

Kdo ne pozna tiste lesene stenske ure, pri katerih se pokaže kukavica in s prijetnim »ku-ku, ku-ku« oznanja ure? Kako lepo domačno okolje ustvarjajo takšne ure v hiši.

Prav letos bodo v Schwarzwald v Nemčiji obhajali 225-letnico odkar so jih začeli izdelovati. V tisti gorski pokrajini ob Renu je bilo že zdavna udomačeno rezbarstvo kot domača obrt. V dolgih, zasneženih zimskih mesecih so po gorskih kmetijah rezljali vse mogoče lesene predmete, od kuhinjskega orodja do kipov. Ni prav znano, komu izmed teh rezbarjev je prišlo na misel, da je iz koščkov mehkega lesa sestavil prvo stensko uro. Sprva je vsak obrtnik izrezaval vse posamezne dele pri uri. Delali so po navadi starejši kmetjski sinovi,

kajti pri njih je navada, da prevzame kmetijo najmlajši sin, starejši si pa morajo služiti kruh z izdelovanjem »ur na kukavico«.

Ko v aprilu sneg nekoliko skopni, naložijo krošnjo ur in se odpravijo kot Ribničan s suho robo po svetu. V prejšnjih časih je bila vsaka ura umetnina zase. Danes pa je delo razdeljeno tako, da ena vas izdelja samo kolesa, druga zunanje ogrodje, tretja pa skrbi za okraske in kukavice. »Kukavičje« urarstvo je postala združna obrt in celo že industrija. Namesto kukavice znajo spretni obrtniki nagrmaditi vrh ure cele prizore z gibljivimi lesenimi figu-

rami. V navadi so zlasti take vrste, kjer se ob udarcu ure odpro lesena vratca in iz ure priplešejo leseni pari ali pa se pojavi debel kmet, ki se zalaga s cmoki tolikokrat, kolikokrat ura bije.

Takšne vrste so bolj za nemške kraje, v svet pa raje prodajajo ure s kukavico. Ura iz Schwarzwalda je bržkone narašala sama navdihnila misel na kukavice, ki se začno oglašati v zgodnji pomladi. Takrat se tudi oni dvignejo s svojim blagom in gredo v mesta prodajati ure, ki z ubranim »ku-ku, ku-ku« oznanjajo, da je konec zime.

ŠPORTNI PREGLED

PREGLED KOŠARKARSKE DEJAVNOSTI V ITALIJI IN JUGOSLAVIJI

ITALIJA PREMAGALA JUGOSLAVIJO

V prejšnjem tednu je košarka zaživela tako v Italiji kot v Jugoslaviji. Na sporedu so bile mednarodne tekme za troboj Italija - Jugoslavija - Francija in za evropski pokal.

Beograjska dvorana je bila do zadnjega kotička napolnjena ob mednarodnem dvoboju med Jugoslavijo in Francijo. Jugoslovani so bili še enkrat odlični in so prepričljivo porazili eno izmed najboljših evropskih reprezentanc s kar 13 koši razlike. Odlikovali so se posebno Korac (27 košev), Djurić (25) in Kovačić (12). Daneu (6), Petričević (4), Nikolić in Djerđja (oba 2 koša) so se častno izkazali. Od Francozov sta bila dobra Mayer (20) in Degros (10). Bila je ta 101. zmaga jugoslovanske košarkarske reprezentance in 13. zaporedna zmaga po porazu s Sovjetsko zvezo v finalnem srečanju leta 1961 v Beogradu. Jugoslovani so premagali prej dvakrat Turčijo (70:56 in 76:62), dvakrat Romunijo (84:72 in 89:49), dvakrat Bolgarijo (72:56 in 78:75), dvakrat Belgijo (84:34 in 83:63), dvakrat Italijo (89:77 in 88:82) ter enkrat Francijo (78:65) in Grčijo (81:70).

Francozi so nato igrali proti Italiji. Tekma je bila zelo borbeno. Francozi so v prvem času vodili z izidom 37:31, toda Italijani so se v drugem času opogumili in končno v zadnji sekundi izenačili 80:80. Podaljšek se je končal v korist domačinov (91:86). Odlikovali so se Vittori (27), Pieri (16), Pollanera in Vianello (oba 10 košev) za Italijo ter Dorigo (28) in Mayer (18) za Francijo.

Zelo pričakovano je bil dvoboj med Italijo in Jugoslavijo. Italija je v igri proti Franciji nekoliko razočarala. Upoštevati moramo, da je bil to prvi nastop reprezentance. Strokovnjaki so bili prepričani, da bo vigranost prišla do izraza prav v tekmi proti Jugoslaviji, ki je žela povsod celo vrsto uspehov in ki je neoporečno zavzela za Sovjetsko zvezo drugo mesto v Evropi. Vsem je znano, da je Jugoslavija pravcata velesila v tej športni panogi. Poleg drugega mesta na evropskem prvenstvu leta 1961 je Jugoslavija zasedla prva mesta na balkanskih in na sredozemskih igrah. Letošnji koledar jugoslovanske reprezentance je zelo bogat, kot še nikoli prej. Predvideva se, da bo Jugoslavija igrala letos več kot 30 mednarodnih tekem (6 do 8 tekem na svetovnem prvenstvu v Braziliji, 8 tekem na evropskem prvenstvu, 4 srečanja na balkanskih ter 6 na sredozemskih igrah ter po dve tekmi s Češkoslovaško in s Sovjetsko zvezo). Jugoslovansko prvenstvo se je zaključilo pred štirimi meseci in posledica tega je, da niso vsi igralci v najboljši moči.

Italijani so hoteli s to tekmo doseči tri cilje: 1. oddolžiti se za pretekle poraze proti Jugoslaviji, 2. izenačiti z Jugoslovani število zmag ter 3. ohraniti nepremagljivost domačega igrišča. Za Jugoslavijo je torej Italija predstavljala trd oreh, čeprav so imeli domačini lahko prednost tako v igrišču kot v rezervah.

Začetne minute so potekale v prid Italijanov, toda Jugoslovani so kaj kmalu prevzeli pobudo in so z lahkoto tresali mrežo koša. Posebno Korac se je odlikoval tako v igri kot v točnem metanju. S svojo hitro in prodorno igro v napadu so Jugoslovani prisilili Italijane v prvem času na predajo (48:38). V drugem delu so domačini bili bolj točni, kljub temu so le redkokdaj zmanjšali razliko od 5 do 7 točk. Šele ko sta morala Daneu in Djurić zapustiti igrišče zaradi petih prekrškov, so se Italijani ob burnem navijanju občinstva opogumili in izrabili trenutno zmedo za izenačenje. Bili so trenutki, ko so domačini bili celo v vodstvu, čeprav za en sam koš. Tik pred koncem so bili gostje v vodstvu za 2 točki toda razpoloženji Giomo je s krasno osebnostno akcijo presenetljivo izenačil (81:81). Italijani, veseli nad delnim uspehom, so se z vsemi silami pognali v borbo. Tik pred koncem se je posrečilo Jugoslovanom še enkrat potresti mrežo, a razlika 93:90 je zadostovala trudnim Italijanom za zmago, ki je morda niso niti sami pričakovali. Najboljši Italijani so bili: Lombardi (24), Vittori (17), Vianello (10) in Pieri (9). Za Jugoslavijo so se odlikovali Korac (38), Djurić (16) in Nikolić (14). Zanimivo je to,

da je Korac v 49 nastopih prinesel jugoslovanskim barvam kar 1167 košev, povprečno 23 na vsaki tekmi. Bil je torej štirinajsti dvoboj in bilanca je torej 7 zmag za Jugoslavijo in 7 zmag za Italijo. Italija je bila štirikrat uspešna doma (obe ekipe sta ohranili nepremagljivost na domačih tleh) in trikrat na drugih igriščih, Jugoslavija pa je bila dvakrat zmagovita doma in petkrat na drugih terenih.

EVROPSKO KOŠARKARSKO PRVENSTVO

Letošnje tekmovanje za evropski pokal košarkarskih prvakov je zelo zanimivo. Imena osmih finalistov so že znana in znane so tudi tekme. Lanski zmagovavec Dinamo iz Tbilisa bo letos prvič nastopil proti italijanskemu prvaku Simmenthal iz Milana, ki je prej odpravil tako maroškega kot zahodno-nemškega prvaka. Izid tekme je že v naprej gotov: zmaga ruskih predstavnikov. Moskovska ekipa CSKA (premagala je Spartaka iz Sofije) bo igrala proti poljskemu prvaku Wisla (premagala je predstavnik Nizozemske in Luksemburga). Real Madrid (izločil je prvi ekipi Portugalske in Grčije) se bo spoprijel z budimpeštanskim Honvedom (porazil predstavnike Turčije in Romunije) ter ljubljanska Olimpija, jugoslovanski prvak, se bo srečala s češkim prvacom Spartak iz Brna. Čehi so najprej porazili belgijskega nato pa še finskega prvaka. Jugoslovani so pa odpravili izraelske prvake in prvake Francije.

Uvrstitev Olimpije v osem najboljših evropskih ekip je bila večkrat v nevarnosti, ker ljubljanski študentje niso po odhodu Daneva zmogli več standardnega nivoja igre. Že proti prvemu nasprotniku — izraelski Maccabi — je bilo jasno, da preživlja Olimpija krizo. V prvi tekmi so zmagali Jugoslovani (60:46), toda v povratnem srečanju so Ljubljančani, pred domačo publiko, igrali zelo slabo (71:72). Pot je nato vodila v Pariz. Težave so že začele pri vizumih, vendar je Olimpija nastopila ter globoko klonila (61:80). Francozi so imeli tako kar 19 košev naskoka in Jugoslovani so se vrnili domov zelo demoralizirani. Kaj kmalu je v njih zrastle odpor, ostri treninzi so sledili dan za dnem, nastopal je celo inž. Kristančič. Francoski prvak Bagnolet, s svojimi močnimi igralci Doriem in Mayerjem, je zaigral v Ljubliani v prepričanju, da bo obdržal visoko prednost. Ob

navdušenem bodrenju občinstva je Olimpija na vse načine skušala zmlati svoje nasprotnike, čeprav so se ti dobro držali. Ob zaključku prvega polčasa (64:55) so Jugoslovani vodili s samo 9 koši. V nadaljevanju igre pa je Olimpija pokazala, da je vredna evropskega slovesa. Njej v prid se je rezultat naglo dvigal in ob končnem žvižgu je bil izid 128:94 v korist Olimpije. Podvig, v katerega so le najbolj navdušeni navijači upali, je vendar uspel: Jugoslovani so se uvrstili v četrtfinala. Vsi so se odlikovali.

Jugoslovani bodo prvo tekmo četrtfinala igrali v Ljubljani. V kolikor uspe Olimpiji odpraviti Čehe, se bo v polfinalu pomerila z lanskoletnim nasprotnikom Real Madridom. Strokovnjaki menijo, da se bosta v polfinalu uvrstili ruski ekipi Dinamo in CSKA, španski Real Madrid in Jugoslovani. V polfinalu se bosta tako spoprijeli ruski postavi, končno srečanje z ruskimi igralci pa bo vzbudilo povsod ogromno zanimanje. Jugoslovani mislijo, da bodo premagali Čehe, ker ti šepajo v obrambi, protinapad pa je izvrsten (odlikujeta se Konecki in Bobrovski). Češka košarka zadnja leta ni napredovala, jugoslovanska pa je naredila velik skok naprej. Če se Daneu lahko vključi v ponoven oster trening, bo udarna sila v tekmi proti Spartaku. Jugoslovani Spance že poznajo in njihovi nastopi niso posebno blesteči. Če je lani Hightowerjeva ekipa izgubila proti Olimpiji bo tudi letos, Olimpija se bo tako uvrstila v finale proti sovjetski ekipi Dinamo ali CSKA iz Moskve. To bi bil spet prvovrsten dogodek.

Olimpija nastopa v evropskem pokalu četrtič, dvakrat pa je nastopila Beograd. Olimpija se je lani uvrstila v polfinale, ravno tako Beograd leta 1959. Prva mesta v tem znanem tekmovanju so doslej vedno osvajale ruske ekipe, in sicer: Riga (1958, 1959 in 1960), CSK Moskva (1961) in Dinamo Tbilis (leta 1962).

ITALIJANSKO PRVENSTVO JE ZANIMIVO

Italijanske ekipe so v nedeljo odigrale svojo sedemnajsto tekmo. Na vodilnem mestu je ekipa Simmenthal, ki je zmagala v vseh tekmah in naredila 1443 košev, prejela pa samo 1140. Italijanski prvaki so v nedeljo porazili ekipo Treviso z izidom 133:86. Sam Vianello je zabil 67 košev, kar predstavlja višek. Simmenthal bo z lahkoto potrdil svoj častni naslov, ker sestavljajo ekipo močni igralci. Na drugem mestu sta Virtus in Ignis, ki sta bili dvakrat poraženi. Ignis je moštvo, ki je zabil največ košev (1453), Virtus pa ekipa, ki jih je prečila najmanj (897). V zlati sredini najdemo več dobrih ekip: Prealpi, Fonte Levis'sma, Stella Azzurra, Biella, Livorno, Petrarca, Partenope, Algor in Lazio. Na koncu lestvice sta Ex Massime in Treviso.

ŽENA IN DOM

CLOVEKOVI PRIJATELJI IN NASI GOSTJE

Psi, mačke in ptički v kletkah so naši veliki hišni prijatelji. V zvezi z njimi vam nameravam nekaj povedati.

Kar zadeva pse, moramo na primer biti previdne, kadar povablamo ljudi v hišo. Vsi namreč ne ljubijo živali, mnogi se jih bojijo, nekateri se jih izogibajo v strahu, da se ne okužijo. Treba je zato poznati stališče, ki ga ima oseba do psa, pa tudi pes do oseb. So nekateri psi, ki so veseli vsake osebe, ki pride v hišo; ki so vedno pripravljene, da se z njo igrajo, ki trgajo ženskam nogavice in plašijo otroke. Drugi so pa taki, ki ježno gledajo vsakogar, ki pride v hišo in če bi ne bili vedno pod gospodinjinim nadzorstvom, bi že tudi koga ugriznili. Če je pes vzgojen in lepo čepi v kotu, in nikogar ne draži, ga lahko držimo svobodnega; drugače pa je najbolje, da ga zapremo v sobo ali na balkon.

Pse moramo oddaljiti od nas predvsem takrat, ko imamo ljudi pri mizi, ker mnogi ljudje, ki sicer ljubijo živali, so odpustljivi do lastnega psa, ne pa do vsakega. Tudi gostje morajo pustiti pse pri miru in se ne igrati z njimi, še manj jim metati na tla razne jedi. Če jim žival ni všeč, naj jo skušajo vseno mirno prenašati.

Isto velja tudi za mačko, ki jo poznamo kot aristokratsko in sebično žival, ki se nerada približa tujim ljudem. Raje se zateče v svoje samot-

ne kotičke. Druge mačke si pa upajo skočiti na koleno povabljenke in se s tačko igrati z njeno ogrlico ali svetlim gumbom na jopici, kar jo nedvomno zelo razdraži. Se bolj pa jo razbesni, ko jo začne praskati po nogavici. Nekateri mačke hočejo opraskati vsakogar, ki ga ne pozna. V takem primeru ni druge pomoči, kot zapreti jo v sobo.

Za ptičke v kletki ni posebnih pripomb kot ta — držati kletko čim bolj oddaljeno od mize, pri kateri jemo.

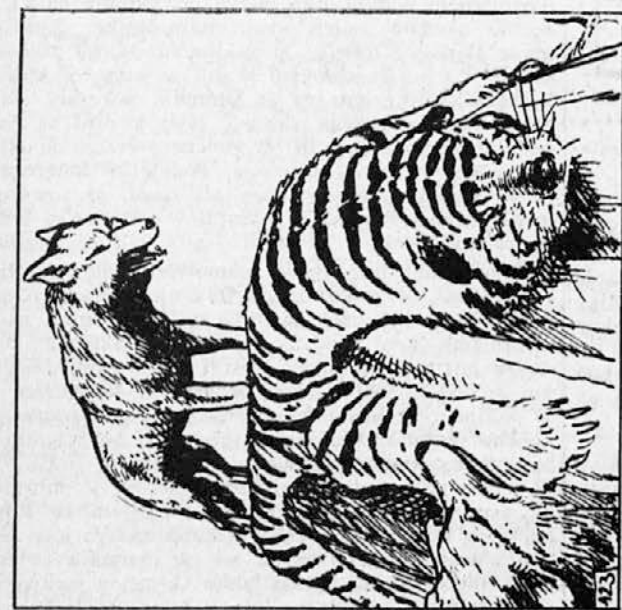
Nekateri imajo navado držati doma razne opice, želve in druge eksotične živali; treba se je prepričati, da se jih naši povabljenki ne bojijo in da ne čutijo odpora do teh živali. Nekaj pa je treba pripomniti, naj si bo to za katerokoli žival, ki jo imamo v hiši — treba je imeti dovolj prostora in da je zdrava. Mnogo psov in mačk oboli in pogine samo zato, ker so primorani živeti v premajhnih stanovanjih, kjer se ne morejo igrati in gibati. Za psa moramo imeti vsaj lepo teraso, ali pa moramo imeti čas in potrpljenje, da ga peljemo na sprehod, dvakrat dnevno po pol ure. Držati ga v majhnih, tesnih stanovanjih, pomeni, ne imeti nikoli čistega in zračnega stanovanja; poleg tega pa po nepotrebnem mučimo ubogo žival, ki je primorana živeti zanjo neprimerno življenje.

121. Mavglija pa je izpolnil svojo obljubo, v džunglo se je vračal sicer kot izgnanec, a tudi kot zmagovalec s Sir Khanovo kožo na plečih. Njegov prvi pozdrav v džungli je veljal materi volčici. Tej so zasvetile oči: »Že prvi dan, žabica moja, ko ti je tiger stregel po življenju, sem mu rekla, da boš nekoč ti njega lovil. Dobro si napravil!«

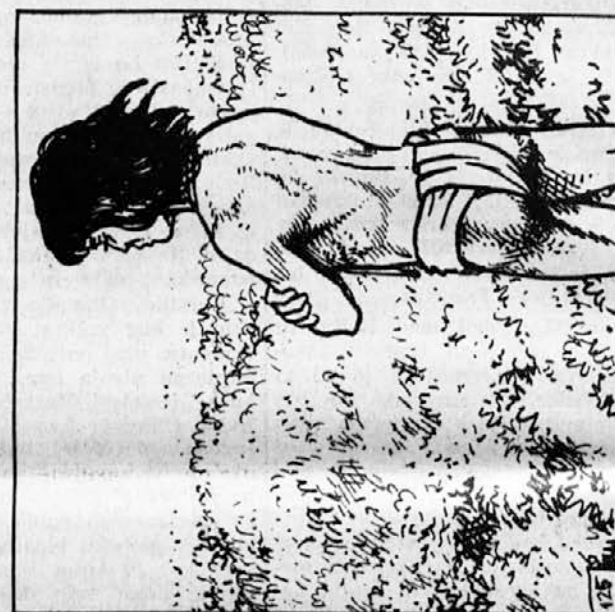
122. »Bratec, dobro si napravil!« je Mavglija zastikal nizek glas iz goščave. »Tako zapušteni smo bili brez tebe.« In Baghira je skočil k Mavglijevemu nogam. Potem so skupaj odšli na Skalo sveta in Mavgli je razgrnil tigrovo kožo po ploščatem kamnu, kjer je nekoč sedel Akela. Pritrdil jo je s štirimi bambusovimi zagozdami in poklical prijatelje.

123. Akela je ponovno legel na svoje staro mesto, se na tigrovi koži potoposno vzravnaval ter zaklical: »Glejte — glejte dobro, o volkovi!« — prav tako, kot je zaklical pred mnogimi leti, ko je Mavglija sprejel v krdele. Volkovi so se odzvali klicu odstavljencega vodnika. Prišli so na Skalo sveta in ovahavali mogočne, mrtve tigrove šape.

124. Odkar so bili volkovi Akelo odstavili, so živeli brez vodnika. Lovili so, kakor so vedeli in znali. Shujšali so in oslabele in dovolj jim je bilo sode. Zato so, videč Mavglijevo moč, zaprosili: »Vodita nas znova, Akela in Mavgli!« Mavgli pa ni hotel postati vodnik. Odločil se je, da bo lovil sam in njegovi štirje volčji bratje so se mu pridružili.

125. Za Mavglija je tako napočila najlepša doba v življenju. Veliko je doživel, ko je sam ali v družbi svojih bratov hodil po džungli. Razum, moč in pa oster lovski nož, ki ga je prinesel iz vasi, so mu pripomogli do vedno novih zmag. Postal je resničen gospodar džungle. Sam ni vedel, kako so minevala leta.

126. Njegova moč je rasla, njegovi prijatelji pa so pešali. Oče volk in mati volčica sta umrla, Balu se je postal in tudi mogočni Baghira je postal pri lovu za spoznanje počasnejši. Akelov kožu je postal mlečnobel in stari volk se je le še s težavo premikal. Zato je Mavgli z njim delil svoj plen.

Za
naše
najmlajše

21

ANDZUHK RIŠE: MIKI MUSTER